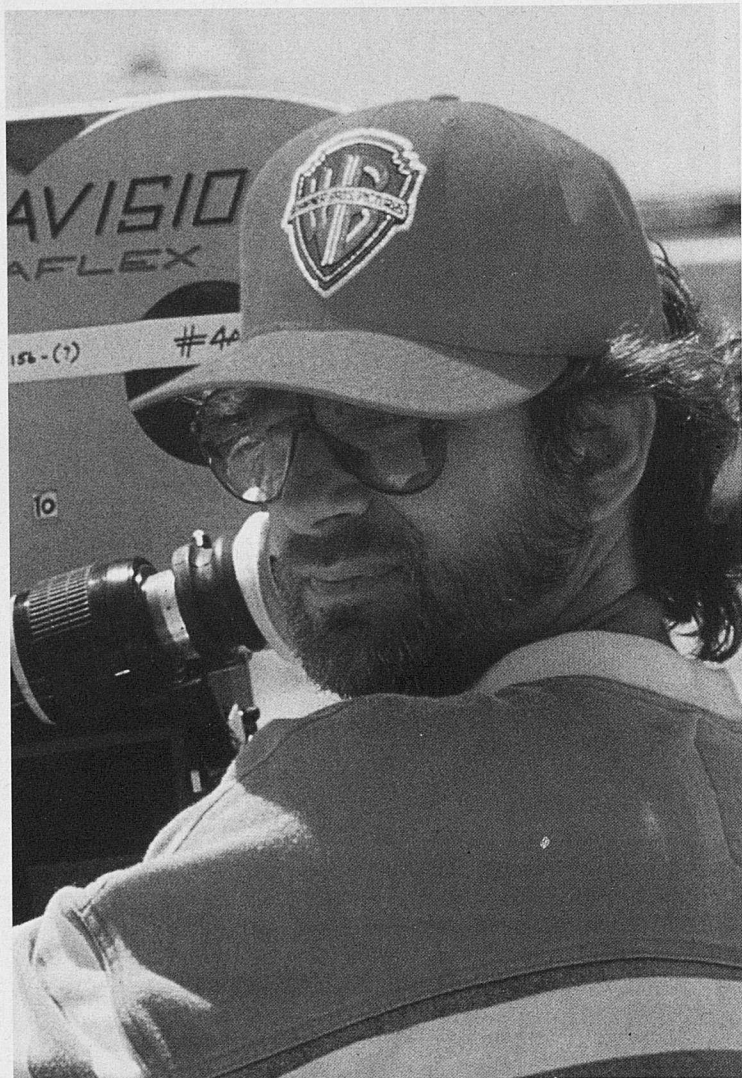

El geni que no ho sembla

Pere Antoni Pons

Steven Spielberg.

Es dos defectes més greus de Steven Spielberg com a creador cinematogràfic són que ha tingut èxit i que és nord-americà. Són, efectivament, dos defectes gravíssims, imperdonables, irreparables, que inevitablement converteixen totes les seves pel·lícules en creacions artístiques de segona o tercera categoria, en pur entreteniment, artesanía espectacular i eficaç però buida i intranscendent, simple sucre ben fet i molt fàcil. O almenys això és el que —sense formular-ho tan brutalment (o sí)— pensa una majoria important de crítics i, també, una minoria suposadament selecta d'espectadors cinematogràfics europeus actuals, els quals estan ancorats, sense capacitat ni ganes de sortir-ne, entre el prejudici rancorós de l'antiamericanisme més ranci i la pedanteria de l'intel·lectualisme i l'articisme més tediós i tronat, que els porta indefectiblement a considerar una obra mestra només aquelles pel·lícules en què no s'entén res de l'argument, en què els protagonistes s'ho passen meravellosament

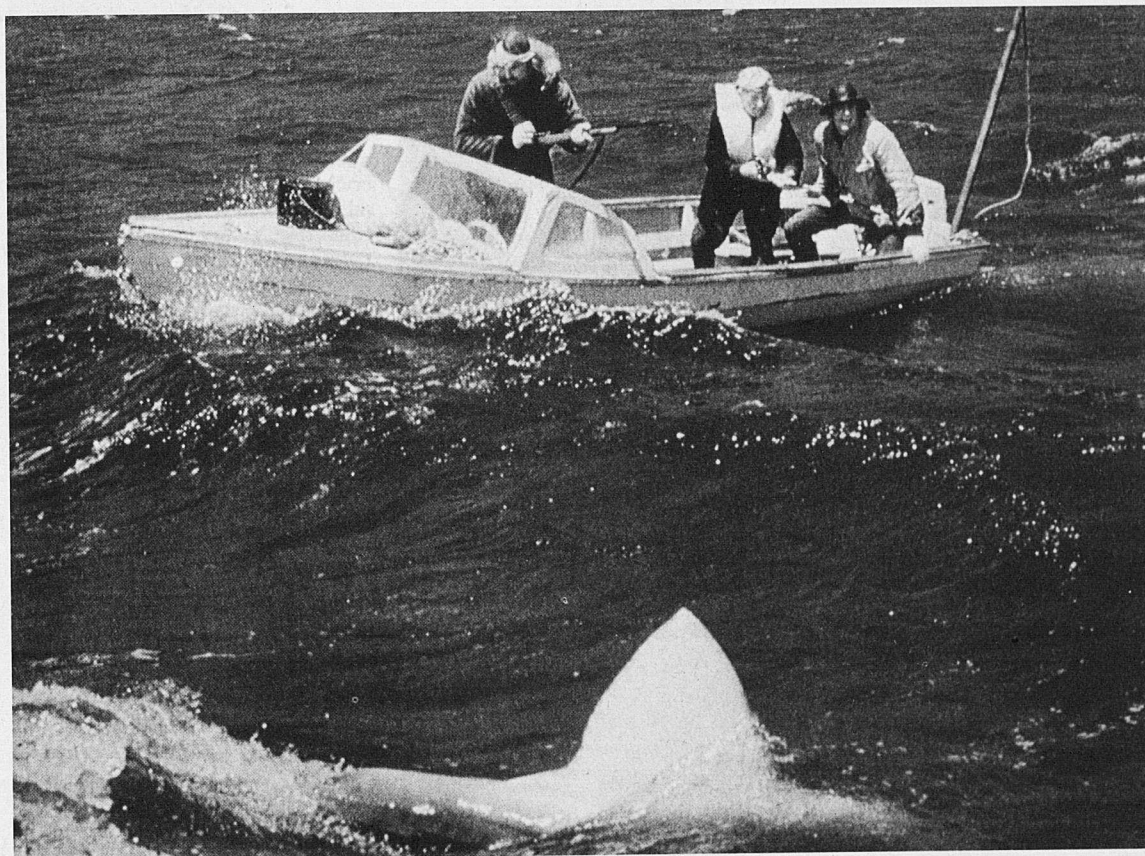
fatal, en què els diàlegs són tan originals i estan tan treballats com les converses que se senten en els cafès dels pobles de Mallorca (estil Kiarostami), i en què el ritme de la narració és tan lent (lent, lent, lent, lent...) com el d'un caragol lobotomitzat.

En qualsevol cas, està perfectament bé que aquesta mena de crítics i d'espectadors existeixin, i que repudiïn Steven Spielberg, i que el desdenyïn o el menyspreïn. Està molt bé perquè tots els genis necessiten el seu escamot de mediocres: Gulliver sempre serà més gran entre els lil·liputencs i les estrelles només brillen contra un cel molt fosc. A més, la Història sempre necessita algú a qui posar en evidència i ridiculitzar en matèries artístiques, especialment en matèria cinematogràfica. John Ford és i seria un geni en qualsevol moment i circumstància, però la seva genialitat té un punt més mític i més solemne perquè no està fundada només en l'admiració dels seus nombrosos seguidors, sinó també en la podridura beneïda de tots aquells que durant molts anys el despatxaren titllant-lo de correcte artesà reaccionari. I el mateix es podria dir de Howard Hawks o d'Alfred Hitchcock, o, sortint de la pantalla, dels grans Robert Louis Stevenson i Alexandre Dumas. I el mateix es podrà dir, d'aquí a deu, vint o a tot estirar trenta anys, de Steven Spielberg. En el seu cas, a més, no serà sorprenent si la Història decideix de posar-se exageradament sarcàstica (potser ja s'hi ha posat una mica), prestigiant aquelles pel·lícules que en teoria només foren concebudes per ser pura pirotècnia comercial molt més que les que foren fetes amb consciència de creador singular, amb actitud i intenció deliberadament serioses: *Tiburón* més que *El color púrpura*, *Encuentros en la tercera fase* més que *El imperio del sol*, i *Indiana Jones a la búsqueda del arca perdida* més que *La lista de Schindler*.

El geni de Spielberg i de les seves pel·lícules és el geni de qui ho sap tot sobre un art però que, en comptes de fer derivar la seva obra cap al pastitx enrevessat, cap a la paròdia de les obres i els autors que l'han precedit, cap a l'ascetisme formal de qui sembla que s'enorgulleix d'ignorar-ho tot, o cap a la metacinematografia experta i arbitrària de qui fa veure que ho ha visionat i ho coneix tot (actituds, gèneres i atributs absolutament propis de l'art de l'època postmoderna), hi renuncia de forma tallant i irrevocable. I decideix que la seva obra es basi (es fundi) en la recuperació —modernitzada— d'una determinada innocència, d'una ingenuïtat tan temàtica com estilística. És per això que, en les seves pel·lícules, Steven Spielberg sempre anteposa la complexitat visual a la sofisticació intel·lectual, les aventures a les idees, les accions a les reflexions, i la infantesa a l'edat adulta. Ara bé, com que Spielberg té uns coneixements vastíssims i molt sòlids de l'art que maneja i crea, la ingenuïtat senzilla de les seves

El color
púrpura

Tiburón

millors pel·lícules és, com els contes de Stevenson, els westerns de Ford o les cançons dels Beatles, una ingenuïtat sàvia, complexa, profunda, trepidant però també sentimental, una ingenuïtat que, si és tan

poderosa, és perquè s'hi combinen mística i entreteniment, innocència i espectacle, ironia i heroisme.

Spielberg no sembla un geni, però és perquè ens ho fa passar massa bé. ■